

ΗΛΕΚΤΡΑ Σκηνοθεσία-Κείμενο Λεωνίδας Τσιριγκούλης

Σχόλιο Σάββας Μπακιρτζόγλου, ψυχολόγος-ψυχαναλυτής

Η Ηλέκτρα ενός σύγχρονου συγγραφέα

Η Ηλέκτρα κατά το ιωνικόν, είναι Αλέκτρα κατά το δωρικόν, και Ηλεκτρούνη κατά το ιδίωμα της Σαμοθράκης. Λάμπει σαν τη φωτιά (*ηλέκτωρ*) η σαν το ήλεκτρο (*ήλεκτρον, ηλεκτροφανής*), αλλά Ηλέκτρα τελικά μάλλον σημαίνει «*άγαμη*» (*ά-λέκτρα η α-λέκτρον*) αυτή που δεν έχει κρεβάτι, η παρθένα, και όχι η λαμπερή.

Στην τραγωδία του Λ.Τσιριγκούλη χώρος και χρόνος, αγάπη και μίσος, ομοιότητα και διαφορά συνυπάρχουν ακριβώς όπως στο ασυνείδητο. Ο συγγραφέας αποτρέπει έναν φόρο τιμής στην γυναίκα ζώντας την ως πλάσμα τελικά εύθραυστο, καταπονημένο από τις αιμορραγικές προσβολές. Η δική του Ηλέκτρα παιδιόθεν ζει ψυχοτραυματικά γεγονότα που την σημαδεύουν. Μας παραδίδεται μια κόρη η οποία, ως κακοποιημένο κορίτσι από αυτούς που τη γέννησαν, καταλήγει να είναι ενορμητικά εγκλωβισμένη, βάζοντας έτσι το σώμα στις χειρότερες αγωνίες και προκαλώντας του κάθε λογής αρρώστιες. Σε πρώτο πλάνο μια αναρχία των παθών με σωματικές συνέπειες, μια ψυχική αλλοτρίωση. Ωστόσο το υφέρπον πάθος για έρωτα συνιστά την ύστατη ευκαιρία να ζωντανέψει τη «*σθησμένη επιθυμία*» μέσα της. Η ηρωίδα αρθρώνει έναν παραληρητικό λόγο ως άμυνα- συνέπεια της μύησής της, εξ' απαλών ονύχων, στον «σεξουαλικό κανιβαλισμό» του πατέρα της: «*«ήμουν μικρή όταν αρνιόμουν τα φιλιά και τα χάδια του πατέρα μου. Ένωθα όμως και μια μικρή ευχαρίστηση...»*». Ιδού η σκηνή της προσεξουαλικής αποπλάνησης, μιας πράξης οργανωμένης γύρω από τη φυσική και ψυχολογική βία η οποία βρίσκεται στην καρδιά της σχέσης μεταξύ δήμιου και θύματος, αφέντη και σκλάβου, κυρίαρχου και κυριαρχημένου.

Βράζει το αίμα των πρωταγωνιστών και η ζωή τους γίνεται ένα μεγάλο «κρεβάτι», μια αποδιοργανωτική έκσταση η οποία κατεδαφίζει το όργανο της σκέψης. Η Ηλέκτρα του Τσιριγκούλη τρώγεται από τον φυλακισμένο πόθο ενώ η διεφθαρμένη μαμά της, η Κλυταιμνήστρα, μάλλον στην απέλπιδα προσπάθειά της να κρατήσει στην κλίνη της τον Αίγισθο όσο περισσότερο μπορεί, δε διστάζει να του προσφέρει την λάγνα κόρη της, την Χρυσόθεμη. Ο Αίγισθος έλκεται μεν από την παρθενικότητα της Χρυσόθεμης αλλά είναι ως εάν, μέσω της κόρης, να αναζητά και να «ξαναβρίσκει» την Κλυταιμνήστρα που αγαπά.

Οι δύο αδερφές είναι μεν ερωτικά υπερβατικές αλλά όχι κατ'ανάγκη μητροκτόνες. Είναι περισσότερο εγκλωβισμένες μέσα σε πελάγη ουρολαγνικών περιπτώσεων παρά σε απεραντοσύνες μίσους. Διακρίνεται μια εξελικτική ολίσηση (απόψυξη του χρόνου) από τις σχιζοειδείς άμυνες προς τη σεξουαλική πολύμορφη διαστροφικότητα η οποία ουδετεροποιεί εν μέρει την παιδική εχθρότητα. Η

λαγνεία έρχεται ως αντίδοτο κατά της φονικότητας. Ρευστοποιημένες και χαμένες μέσα σε λαβυρίνθους απαγορευμένης ηδονής οι ηρωίδες εδώ δεν εγκληματούν. Η βία της εγκληματικότητας μεταστρέφεται σε οίστρο αποπλάνησης, λαγνείας και διαστροφής. Τότε είναι που εκπίπτει και ο αναγκασμός να ταυτιστούν με την εγκληματικότητα της μαμάς τους. Φαίνεται πως δε συντρέχει λόγος να διαπραχθεί κάποιο έγκλημα στην ερεθιστική ατμόσφαιρα της Ηλέκτρας του Λ.Τσιριγκούλη.